

REZOLUCJA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO (UE) 2021/1678**z dnia 29 kwietnia 2021 r.****zawierająca uwagi stanowiące integralną część decyzji w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail za rok budżetowy 2019**

PARLAMENT EUROPEJSKI,

- uwzględniając swoją decyzję w sprawie absolutorium z wykonania budżetu Wspólnego Przedsięwzięcia Shift2Rail za rok budżetowy 2019,
 - uwzględniając art. 100 Regulaminu i załącznik V do Regulaminu,
 - uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Transportu i Turystyki,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Kontroli Budżetowej (A9-0111/2021),
- A. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie Shift2Rail (zwane dalej „Wspólnym Przedsięwzięciem”) ustanowiono w czerwcu 2014 r. na okres 10 lat na mocy rozporządzenia (UE) nr 642/2014;
- B. mając na uwadze, że jego członkami założycielami są Unia Europejska, reprezentowana przez Komisję, i partnerzy z sektora kolejowego (główne zainteresowane strony, w tym producenci urządzeń kolejowych, przedsiębiorstwa kolejowe, podmioty zarządzające infrastrukturą i ośrodki badawcze), przy czym inne podmioty mogą uczestniczyć we Wspólnym Przedsięwzięciu jako członkowie stowarzyszeni; mając na uwadze, że wkłady członków innych niż Unia nie powinny ograniczać się jedynie do pokrycia kosztów administracyjnych i współfinansowania wymaganego do prowadzenia działań w zakresie badań naukowych i innowacji, lecz powinny również być związane z dodatkowymi działaniami;
- C. mając na uwadze, że głównymi celami Wspólnego Przedsięwzięcia są przyczynianie się do tworzenia jednolitego europejskiego obszaru kolejowego oraz zwiększanie atrakcyjności, konkurencyjności, zrównoważoności i integracji europejskiego systemu kolejowego, między innymi poprzez ułatwianie przejścia z transportu drogowego i lotniczego na transport kolejowy;
- D. mając na uwadze, że Wspólne Przedsięwzięcie funkcjonuje autonomicznie od maja 2016 r.;

Uwagi ogólne

1. zauważa, że w sprawozdaniu Trybunału Obrachunkowego (zwanego dalej „Trybunałem”) w sprawie rocznego sprawozdania finansowego Wspólnego Przedsięwzięcia za rok budżetowy 2019 (zwanego dalej „sprawozdaniem Trybunału”) stwierdzono, iż w sprawozdaniu tym Wspólne Przedsięwzięcie przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach swoją sytuację finansową na dzień 31 grudnia 2019 r. oraz wyniki transakcji, przepływy pieniężne i zmiany swych aktywów netto za kończący się tego dnia rok, zgodnie z przepisami swojego regulaminu finansowego oraz z zasadami rachunkowości przyjętymi przez księgowego Komisji; zauważa, że zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału transakcje leżące u podstaw rozliczeń są legalne i prawidłowe we wszystkich istotnych aspektach;
2. odnotowuje, że w okresie określonym w rozporządzeniu maksymalny wkład Unii w działania Wspólnego Przedsięwzięcia wynosi 450 000 000 EUR (w tym składki z EFTA), który należy sfinansować z budżetu programu „Horyzont 2020”; zauważa, że wszyscy członkowie Wspólnego Przedsięwzięcia inni niż Unia (zrzeszenie branżowe) są zobowiązani do wniesienia środków w wysokości co najmniej 470 000 000 EUR w postaci wkładów niepieniężnych i pieniężnych w wysokości co najmniej 350 000 000 EUR na rzecz kosztów operacyjnych i administracyjnych Wspólnego Przedsięwzięcia oraz wkładów niepieniężnych o wartości co najmniej 120 000 000 EUR na rzecz działań dodatkowych Wspólnego Przedsięwzięcia;
3. zauważa, że we wspólnych przedsięwzięciach otrzymujących wkład finansowy od prywatnych członków wspólnych przedsięwzięć istnieją różne procedury; wzywa do harmonizacji obliczania wkładów niepieniężnych we wszystkich wspólnych przedsięwzięciach; wspólna procedura powinna przewidywać przejrzyste i skuteczne metody oceny, których wynikiem będzie rzeczywista wartość wkładu; wzywa Trybunał do kontroli audytów przeprowadzanych przez niezależnych audytorów zewnętrznych; apeluje również o odpowiednie ramy prawne gwarantujące, że kwota wymaganego wkładu finansowego zostanie osiągnięta przed końcem programu; zauważa, że ramy prawne mogłyby obejmować wymogi dotyczące wnoszenia wkładu prywatnego co najmniej w tym samym czasie co odpowiadającego mu wkładu Unii;

4. uważa, że łącznie ponad 400 podmiotów publicznych i prywatnych reprezentujących sektor kolejowy uczestniczy w działaniach Shift2Rail w zakresie badań naukowych i innowacji;
5. podkreślona wkład Wspólnego Przedsięwzięcia w realizację celów Europejskiego Zielonego Ładu; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje wysiłki Shift2Rail w zakresie badań naukowych i innowacji mające na celu stworzenie bardziej zrównoważonego, cyfrowego, konkurencyjnego, niezawodnego i atrakcyjnego systemu kolejowego w Europie;
6. popiera propozycję ustanowienia europejskiego partnerstwa na rzecz badań i innowacji w dziedzinie kolei w celu zmaksymalizowania sukcesu Wspólnego Przedsięwzięcia; podkreśla potrzebę zbadania możliwości finansowania programów i projektów w ramach programów Unii, takich jak instrument „Łącząc Europę”, europejska agenda cyfrowa, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego i Fundusz Spójności, a także potrzebę rozwijania synergii między nowym partnerstwem a istniejącymi mechanizmami finansowania;
7. uważa, że w ramach programu będącego następcą Shift2Rail należy włączyć do programu badawczego wspólne prace z innymi rodzajami transportu w celu przygotowania gruntu dla płynnego i zintegrowanego transportu; zwraca uwagę, że automatyzacja i cyfryzacja sektora kolejowego powinny być jednym z priorytetów następcy Shift2Rail;
8. wzywa Komisję do dopilnowania, by przyszły program działań Wspólnego Przedsięwzięcia był zgodny z wymogami i celami przewidzianymi w prawie UE w odniesieniu do łagodzenia zmiany klimatu i cyfryzacji oraz ze strategiami opracowanymi w tym względzie zarówno przez Komisję, jak i przez podmioty z branży;

Zarządzanie budżetem i finansami

9. uważa, że ostateczny budżet dostępny w 2019 r., w tym ponownie wprowadzone niewykorzystane środki z poprzednich lat, dochody przeznaczone na określony cel i środki przydzielone na następny rok, obejmował środki na zobowiązania w wysokości 83 071 000 EUR oraz środki na płatności w wysokości 81 563 000 EUR; zauważa, że w 2019 r. wskaźniki wykorzystania dostępnych środków na zobowiązania i środków na płatności wyniosły odpowiednio 97 % i 86 %;
10. zauważa, że roczny budżet Wspólnego Przedsięwzięcia w ramach programu „Horyzont 2020” na rok 2019 wyniósł 80 197 000 EUR w środkach na zobowiązania i 78 569 000 EUR w środkach na płatności; na podstawie sprawozdania Trybunału zauważa ponadto, że na koniec 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie zrealizowało 100 % środków na zobowiązania i 88 % środków na płatności dostępnych na projekty w ramach programu „Horyzont 2020” oraz że płatności zaliczkowe na projekty w ramach programu „Horyzont 2020” wybrane w ramach zaproszenia do składania wniosków z 2019 r. stanowiły 65 % wartości płatności operacyjnych dokonanych w ciągu roku;
11. uważa, że na koniec 2019 r. podmioty z branży wniosły zatwierdzone wkłady w ramach programu „Horyzont 2020” w łącznej wysokości 76 827 000 EUR, w tym zatwierdzone wkłady niepieniężne w łącznej kwocie 68 645 000 EUR oraz dodatkowo łączny wkład niepieniężny na rzecz działań dodatkowych w wysokości 182 506 000 EUR w porównaniu z łącznym wkładem pieniężnym Unii wynoszącym 221 743 000 EUR;
12. uważa, że w 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie zakwalifikowało i podpisało 17 umów o udzielenie dotacji (z 48 otrzymanych wniosków) zawartych w następstwie zaproszeń do składania wniosków z 2019 r. oraz że jeden temat nie został uwzględniony; zauważa ponadto, że przyznane i podpisane dotacje zostaną przeznaczone na finansowanie działań w zakresie badań naukowych i innowacji do łącznej wysokości 74 760 000 EUR, przy całkowitej wartości 148 551 000 EUR, oraz że w związku z tym pozostali członkowie (członkowie założyciele inni niż Unia i członkowie stowarzyszeni) zgodzili się ograniczyć swoje wnioski o finansowanie do 44,44 % całkowitych kosztów projektu (czyli wartość netto 41,44 % dla innego członka po uwzględnieniu jego zobowiązań); zauważa, że na zaproszenie do składania wniosków z 2019 r. odpowiedziało 90 małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) (20 %), a 40 MŚP zostało zakwalifikowanych do finansowania (44,4 %), a ponadto MŚP stanowią 30 % podmiotów wybranych w ramach projektów dotyczących otwartych zaproszeń do składania wniosków; zauważa, że dwie dotacje związane z zaproszeniem do składania wniosków z 2018 r. podpisano w pierwszym kwartale 2019 r.;
13. zauważa, że na koniec 2019 r. w toku były 72 projekty (32 zaproszenia adresowane do członków i 40 otwartych zaproszeń): 56 projektów rozdzielono w ramach 6 programów na rzecz innowacji, 10 projektów dotyczących działań przekrojowych i 6 projektów w ramach programu na rzecz innowacji X;

Wyniki

14. uważa, że Wspólne Przedsięwzięcie stosuje kluczowe wskaźniki skuteczności działania specyficzne dla programu „Horyzont 2020”, w celu monitorowania wyników i kwestii przekrojowych, a także specjalne kluczowe wskaźniki skuteczności działania specyficzne dla Wspólnego Przedsięwzięcia, takie jak wskaźniki efektywności systemu transportu kolejowego; zauważa, że w 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie kontynuowało prace nad kolejną wersją modelu kluczowych wskaźników skuteczności działania (przedstawioną w 2018 r. jako wersja 1) oraz że na posiedzeniu Rady Zarządzającej w listopadzie 2019 r. przedstawiono narzędzie internetowe modelu kluczowych wskaźników skuteczności działania (Release 2.0);

15. domaga się, by Wspólne Przedsięwzięcie dokonało przeglądu swojej strategii komunikacyjnej, by mieć pewność, że odpowiednie zainteresowane strony będą znały jego zadania, działania i wyniki;
16. wzywa Komisję i Trybunał do opracowania dogłębnej metody monitorowania wyników w celu oceny wartości dodanej Wspólnego Przedsięwzięcia, z uwzględnieniem wpływu społecznego, wpływu na zatrudnienie oraz wpływu na rynek; wyniki oceny powinny być wykorzystywane z myślą o przyszłości lub w celu redystrybucji finansowania unijnego;
17. uważa, że do końca 2019 r. ponad 50 % programu Wspólnego Przedsięwzięcia dotyczącego działań w zakresie badań naukowych i innowacji zostało zrealizowanych w celu osiągnięcia poziomu gotowości technologicznej 6/7 w odniesieniu do demonstracji operacyjnych (których zakończenie jest planowane w 2022 r.) oraz że zasadniczo wszystkie projekty zrealizowały planowane działania, przy czym tylko 8 demonstratorów technologii/obszarów pracy wykonało mniej niż 80 % planowanych działań w ciągu roku (w tym jeden projekt demonstracyjny w zakresie technologii poniżej 50 %), a także że Wspólne Przedsięwzięcie zainicjowało działania w zakresie badań naukowych i innowacji związane z zaproszeniem do składania wniosków z 2019 r.;
18. uważa, że obecne działania Wspólnego Przedsięwzięcia zmierzają w kierunku zorganizowania demonstracji w 2022 r., że stanowią one fundament bardziej systemowej transformacji kolejowej, która jest strategicznie sterowana przez program Komisji na rzecz cyfryzacji i Zielony Ład, oraz że we wrześniu 2019 r. zorganizowano pierwsze warsztaty dyskusyjne na temat następnego partnerstwa i ambicji sektora kolejowego z udziałem Komisji w charakterze obserwatora; zauważa ponadto, że Wspólne Przedsięwzięcie przyczyniło się do oceny skutków Shift2Rail koordynowanej przez Dyрекcję Generalną ds. Badań Naukowych i Innowacji oraz do „analizy wspierającej na potrzeby określenia przyszłego partnerstwa w zakresie badań kolejowych i innowacji w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych” koordynowanej przez Dyрекcję Generalną ds. Mobilności i Transportu, a także wsparło opracowanie dokumentu wysokiego szczebla w sprawie następcy przedsięwzięcia Shift2Rail; zauważa, że w październiku 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie przedstawiło katalog rozwiązań, w którym podkreśliło korzyści płynące z rozwiązań Shift2Rail dla użytkowników końcowych, operatorów, zarządców infrastruktury lub dostawców, a także określiło terminy dostaw;
19. zauważa, że w 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie poczyniło postępy w realizacji swoich celów, wdrożyło program Shift2Rail i zapewniło skuteczne, efektywne i należyte zarządzanie finansami; zauważa, że całkowity koszt projektu działań przeprowadzonych w 2019 r. szacuje się na 117,5 mln EUR (z czego 98,9 mln EUR dostarczyły inne podmioty);
20. zauważa, że zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału w odniesieniu do zaproszeń do składania wniosków dotyczących działań powierzonych Wspólnemu Przedsięwzięciu na koniec 2019 r. wskaźnik realizacji programu „Horyzont 2020” wyniósł 78 %;
21. uważa, że we wszystkich umowach, które mogą przynieść zamierzony rezultat lub wynik działania, należy uwzględnić kwestię praw własności intelektualnej; ma to na celu ochronę praw indywidualnych twórców, ale również zawiera szczegółowe informacje o tym, w jaki sposób dane prawo będzie wykorzystywane w przyszłości; zwraca uwagę, że ponieważ działanie jest finansowane również ze środków publicznych, wyniki powinny być przejrzyste, dostępne dla ogółu społeczeństwa i w razie potrzeby podlegać specjalnym wymogom, np. interoperacyjności; wzywa Komisję do zaproponowania ram prawnych dotyczących praw własności intelektualnej i ich wdrażania na rynku, w tym specjalnych wymogów i podziału zysków;

Personel i zamówienia publiczne

22. zauważa, że w dniu 31 grudnia 2019 r. zgodnie z planem zatrudnienia obsadzone były 24 stanowiska, w tym 3 oddelegowanych ekspertów krajowych, 5 pracowników zatrudnionych na czas określony i 16 pracowników kontraktowych, a ponadto w celu zapewnienia ciągłości działania Wspólne Przedsięwzięcie przeprowadziło nadzwyczajną procedurę rekrutacji w celu zatrudnienia pracownika kontraktowego na okres jednego roku w celu zastąpienia długotrwale nieobecnego pracownika zatrudnionego na czas określony, jak przewidziano w regulaminie pracowniczym; zauważa dużą rotację personelu Wspólnego Przedsięwzięcia, co wynika z faktu, że w przeciwieństwie do niemal wszystkich innych instytucji, agencji i wspólnych przedsięwzięć Unii, plan zatrudnienia Wspólnego Przedsięwzięcia przewiduje 25 % stanowisk dla pracowników zatrudnionych na czas określony i 75 % dla pracowników kontraktowych;
23. zwraca uwagę, że według rocznego sprawozdania z działalności Wspólnego Przedsięwzięcia za 2019 r. kluczowe wskaźniki skuteczności działania w zakresie równowagi płci za ten rok wskazują na bardzo niski udział kobiet w Radzie Zarządzającej – jedynie 16%, podczas gdy 33% kobiet uczestniczy w grupie reprezentującej Wspólne Przedsiębiorstwo i 33% w Komitecie Naukowym;
24. zauważa, że w 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie przeprowadziło zaproszenia do składania ofert dotyczące operatorów kolejowych i usług wsparcia na rzecz Wspólnego Przedsięwzięcia, zgodnie z zasadami rozporządzenia finansowego i wytycznymi przedstawionymi przez Komisję, oraz że na koniec 2019 r. dwa zaproszenia do składania ofert nie zostały jeszcze sfinalizowane;

Audyt wewnętrzny

25. zauważa, że w 2019 r. Służba Audytu Wewnętrznego przeprowadziła audyt procesu przyznawania dotacji, od określenia tematów zaproszeń do podpisania umowy o udzielenie dotacji, oraz że w następstwie końcowego sprawozdania z audytu w październiku 2019 r. Służba Audytu Wewnętrznego uznała bieżące wysiłki Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz ścisłego monitorowania czasu trwania etapu przygotowania dotacji, aby zapewnić przestrzeganie celu programu „Horyzont 2020” dotyczącego czasu na udzielenie dotacji; zauważa, że Wspólne Przedsięwzięcie rozpoczęło wdrażanie działań naprawczych określonych w planie działania w odniesieniu do czterech ważnych zaleceń skierowanych do kierownictwa;
26. uważa, że do końca 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie poinformowało, że wszystkie zalecenia wynikające z ograniczonego przeglądu wdrażania standardów kontroli wewnętrznej z 2018 r. zostały wdrożone;

Kontrola wewnętrzna

27. uważa, że zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału Wspólne Przedsięwzięcie ustanowiło wiarygodne procedury kontroli *ex ante* oparte na przeglądach dokumentacji finansowej i operacyjnej oraz że jest ono zobowiązane do wdrożenia nowych ram kontroli wewnętrznej Komisji w oparciu o 17 zasad kontroli wewnętrznej; zauważa ponadto, że według sprawozdania Trybunału do końca 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie zakończyło już analizę luk przeprowadzoną w oparciu o istniejący system kontroli wewnętrznej i opracowało wskaźniki na potrzeby oceny skuteczności nowych zasad kontroli wewnętrznej i powiązanych właściwości;
28. uważa, że w kwietniu 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie oceniło swoje działania w zakresie badań naukowych i innowacji w drodze trzeciej bramki kontrolnej, w której uwzględniono wyniki i sprawozdania przedłożone w kontekście rocznego przeglądu projektów na lata 2015–2016 i 2017 koordynowanych przez pozostałych członków, przy jednoczesnym zapewnieniu właściwego stosowania zaleceń sformułowanych podczas poprzedniej oceny bramki kontrolnej; zauważa ponadto, że jakoś niektórych przedłożonych wyników była niezadowolająca, że Wspólne Przedsięwzięcie zażądało kilkukrotnego ponownego przedłożenia wyników i zawiesiło sprawozdania techniczne i finansowe oraz że proces ten jest nadal szczególnie wymagający, ponieważ nie ma możliwości wcześniejszego planowania; zauważa, że w 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie przeprowadziło w ramach niektórych projektów pilotażowy proces ciągłego przeglądu wyników w połączeniu z bramką kontrolną w momencie rocznego przeglądu, który to proces uznano za skuteczny; wzywa Wspólne Przedsięwzięcie do informowania o wszelkich zmianach w tym zakresie;
29. uważa, że Wspólne Przedsięwzięcie nadal wdrażało strategię zwalczania nadużyć finansowych Shift2Rail na lata 2017–2020, która uzupełnia strategię „Horyzont 2020”; zauważa ponadto, że wykorzystano pięć wskaźników do zgłaszania wyników działań w zakresie zapobiegania nadużyciom finansowym i ich wykrywania oraz że plan działania na rzecz wdrożenia, obejmujący różne etapy cyklu zwalczania nadużyć finansowych (zapobieganie, wykrywanie, dochodzenia i środki naprawcze), został poddany przeglądowi w 2019 r.;
30. zauważa, że zgodnie ze sprawozdaniem Trybunału za audyty *ex post* płatności dokonanych przez Wspólne Przedsięwzięcie w ramach programu „Horyzont 2020” jest odpowiedzialna działająca w strukturach Komisji Wspólna Służba Audytu oraz że na podstawie wyników kontroli *ex post* dostępnych na koniec 2019 r. Wspólne Przedsięwzięcie poinformowało w odniesieniu do projektów objętych programem „Horyzont 2020” (płatności końcowe i rozliczenie płatności) o reprezentatywnym poziomie błędów wynoszącym 1,54 % oraz o poziomie błędów rezydualnego wynoszącym 0,91 %; na podstawie wniosku Komisji dotyczącego rozporządzenia w sprawie programu „Horyzont 2020” zauważa, że realistycznym celem jest ryzyko błędów w skali rocznej mieszczące się w przedziale od 2 do 5 %, biorąc pod uwagę koszty kontroli, proponowane środki upraszczające mające na celu zmniejszenie złożoności przepisów i związanego z tym nieodłącznego ryzyka związanego ze zwrotem kosztów projektu badawczego; zauważa również, że ostatecznym celem jest osiągnięcie poziomu błędów resztowego jak najbliższego poziomowi 2 % w momencie zamknięcia programów po uwzględnieniu skutków finansowych wszystkich audytów, korekt i środków odzyskiwania środków;
31. zauważa, że Trybunał, w ramach kontroli z tytułu działalności operacyjnej, zbadał losowo dobraną próbę płatności w ramach programu „Horyzont 2020” dokonanych w 2019 r. na poziomie beneficjentów końcowych, aby potwierdzić poziomy błędów określone w wyniku audytów *ex post* oraz że te szczegółowe kontrole wykazały występowanie niewielkich błędów kwantyfikowalnych dotyczących zadeklarowanych kosztów osobowych, przy czym głównymi źródłami błędów były: zadeklarowane godziny pracy przypadające w dni wolne od pracy i zastosowanie stawek jednostkowych, w tym elementów szacunkowych, które znacznie odbiegały od rzeczywistych stawek jednostkowych;
32. zauważa, że życiorysy i deklaracje o braku konfliktu interesów Rady Zarządzającej nie są publikowane; wzywa Wspólne Przedsięwzięcie do opublikowania życiorysów i deklaracji o braku konfliktu interesów Rady Zarządzającej w świetle ram dotyczących przejrzystości oraz do zagwarantowania łatwego do nich dostępu.